

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
„ pol leta	3 „ 20 „
„ četert leta	1 „ 70 „
„ mesec	— „ 60 „
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
„ pol leta	3 „ 80 „
„ četert leta	2 „ — „
„ mesec	— „ 70 „

Št. 47.

V Celovcu v sredo 13. junija 1866.

Tečaj II.

Lažniki in ovajavci molčite!

Po „Debati“, „Telegrafu“, „Preši“ in še po drugih so jele ostre in strupene strele letati na uboge, krotke, pohlevne in vselej zveste Slovence. Posebno pa dopisuni mene po imenu ovajajo in černijo, da ne morem in ne smem več molčati. Visoka vlada, v ktere službi jaz stojim, mogla bi vendar misliti, da na tem, kar se meni očita in natveza, mora vendar le kaj biti; kajti poštena duša ne more nikamor spraviti, da bi ljudje mogli biti tako hudobni in tako strašnih laži spravljati na den.

Za vse pa, kar se mi očita in natveza, ne maram veliko; kar pa moram od sebe odbiti, je to, da snujem in delam, kar je Avstriji v pogubo. Kar sem jel v časnikih dopisovati, ne more mi nobena živa duša dokazati, da bi bil kje kaj pisal, kar je Avstriji v nesrečo ali sramoto: Vsi sestavki in dopisi moji le gorijo iskrene ljubezni in navdušenega domoljubja do Avstrije.

Da pa nihče ne misli, da sem ravno zdaj nek sestavek nalašč spisal za Avstrijo, da se operem in omijem, postavim v „Slovenca“ nek sestavek, ki sem ga pisal že leta 1849 v nekdanjo „Slovenijo“ v Ljubljani.

Ta sestavek stoji v 45. listu od 5. rožnega cveta in se glasi od besede do besede pa v starih oblikah tako le:

Vse za samostalno in svobodno Avstrijo!

V listu 41. letošne „Slovenije“ sem pokazal, da imamo Slavjani veliko sovražnikov, prijatelov pa le malo, ja le malo, ja le samega Boga in Avstrijo samostalno in svobodno. Na to sem dobil le ta pridjani list:

„Predragi gospod! List 41. Slovenije nam oznani Vaše občutke zavoljo zatiranja Slavjanov, Čehov, Serbov, Hrvatov, Dalmatinov in Jstrijanov.

Ako bi Vas jest po Vaših zostavkih v slovenskim časopisu ne poznal, kakor praviga rodoljuba — bi Vaše misli ne čislal; — ker sem prepričan, de ste bistriga uma in dobriga serca, me prav v serce peče, de še zdaj, po takih skušnjah, še niste spoznali, kam de pes taco moli. — Mesca Oktobra p. l. posebno pa mesca Novembra je vse vpilo: Slavjani so Avstrijo oteli, so prestolu nove stebre postavili — zakaj tedaj še zdaj žalujete, de sedajno ministerstvo le malo porajta potreb in prošenj Slavjanov! Ali so morebiti Madjari, Frankobrodci, Lahi ali Polaki tega krivi? Ali ti narodi našimu ministerstvu branijo, prošnje Slavjanov splovnovati? — Nehajte, nehajte, dragi rodoljub, misliti, de so kterikrat narodi narode zatirali — privošite vsim narodam narodno prostost, in tudi Slavjani jo bomo dosegli. Tako pa, kakor dolgo se bo en narod čez druga vzdigval, bodo narodi tistim stranam orožje v roko ponujali, kterim še nikoli narodova prostost ni pri sercu bila, — in kteri druga ne poznajo kakor: l' etat c'est moi! Ostanem Vaš nepoznani prijatelj N. N.“ Že je bil jedenkrat žalosten čas, da nismo smeli govoriti od Avstrijskega cesarstva, da ni bilo varno „Avstrijo“ le v usta vzeti. Slavjani edini so stali za Av-

strijo, so jo branili z besedo in djanjem. Naj že sedajna vlada kaj porajta potreb in prošenj Slavjanov ali ne, — vender se Slavjani deržijo besed slavnega gosp. Palackega: „Wahrlich! existirte der österreichische Kaiserstaat nicht schon längst, man müsste im Interesse Europas, im Interesse der Humanität selbst sich beeilen, ihn zu schaffen.“

Slavjani gorijo in živijo za svobodo in narodnost; priča so junaški Jugoslavjani, ki so se listom dignili proti oholim Madjarom; — priča so slavjanski poslanci, ki so v deržavnem zboru krepko in slavno branili svobodo in enakopravnost vseh narodov; — priča so slavjanske dežele, ki se, dokler Nemci molče, vpirajo na postavni poti proti kratenju svobode in prošnje napravljajo, da se zberejo berž ko berž živo potrebni deželni zbori; — priča so tudi akoravno oslepljeni bratje Polski, ki svojo kri in blago — se v po neumnem mnenju — za svobodo in narodnost žertvujejo. Slavjanski narod gori in živi, kakor kaže stara in nova zgodovinsčina, za svobodo in narodnost. Teh svetih dragocenost on pa ne pričakuje od Nemških, Madjarskih, Laških in sploh ptujih demokratov in purtarjev.

Nemci hočejo osnovati veliko cesarstvo, močno na zemlji in na morju, deržavo segajočo od baltiškega morja tje do jadranskega in od Visle tje do Rajne; in k temu koncu naj pomaga krivičnost, zvijača in sila. K takim sebičnim demokratam, kot so se Nemci skazali, kterim še besede: „nemško-slavjanske dežele“ niso bile po godu, „ker bi po tem Slavjani misliti vtegnili, da so tla, na kterih prebivajo, njihove slavjanske ne pa nemške“, — k takim demokratam, ki se izreči ne sramujejo, „da, ako se bojo k Nemcem pritisnjeni Slavjani le enkrat Nemci imenovali, da se bojo kmalo za Nemce jeli spoznovati in čutiti“, — k takim demokratam Slavjan nima upanja in serca.

Madjari hočejo vstvariti veliko in mogočno Madjarijo: oni naj bi gospodovali, Slavjani naj bi robovali; Madjarsko ime naj bi slovelo, ime Slavjanov naj bi zibnilo. „Kje je Hervaška“? je predsednik Košut baral; kje je vojvodina serbska? kje je Slovaška dežela? kje je Sedmograška, ktere ime je bilo pred nekimi tedni pri narodnem zboru v Debrecinu zbrisano? In sosebno zdaj, ko je sovraštvo med Madjari in Slavjani tako visoko stopinjo doseglo, da več ne gre za zmago, ampak za pokončanje in izkoreninjenje, — kakšna bi bila Slavjanov osoda, ako bi Madjari premagli!?

Nemci in Madjari so gospodarstva navajeni: „Navada pa je železna srajca“; Lahi v svoji sebičnosti stegujejo svoje roke po lepim bregu jadranskega morja; Polaki se hočejo kervavo maščevati nad politiko, ki jim je neusmiljeno raztergala na kose njih lastno mater, jim vzela damovino. S takimi narodi se Slavjani nočejo in ne morejo zvezati; zakaj Slavjanam gre pravičnost in postavni pot čez vse. In na postavnim potu si mi Slavjani upamo doseči svobodo in narodnost, po kterih naš narod tako željno hrepeni. . . Pot, kterege so se Slavjani sedaj deržali in deržati hočejo, pelje more-

biti malo poznej, po ovinkih, v deželo Kanaan, pa pelje po nekervavi stezdi, pelje gotovo. „Prej ali poznej mora Avstrija vendar postati zvezna ali federativna dežela, in narodi, ki bodo v njej ostati hotli, bodo enako deležni naših postav in sreče, ktere nam ne uidejo, naj se od mnogih strani tudi nebo nad nami trese“, pišejo narodne novine.

Nemški časniki, javni in brezimenski listi Slavjane imenujejo izdajavce svobode, sužne hlapce kamarile, robstvoljubeč narod itd. — pa bodi, saj smo grajanja vajeni! Slavjani nočejo ne republikanske ne absolutne vlade, oni hočejo ustavnega cesarja, neodvisno in močno Avstrijo in pa ravnopravnost vseh narodov. Zato: „Vse za Avstrijo, pa ne za kakoršno si bodi, temuč vse za Avstrijo samostalno in svobodno“! Kar po dani ustavi še ni, bode prej ali poznej, biti mora. Vendar pomisliti je treba: Non datur saltus in natura“ — Naglost je huda reč!

Celovec 29. maja 1849.

And. Einšpieler.

Tako sem pisal l. 1849, ko sem še bil mlad kaplanček in političen abcedar. Zdaj sem se postaral, marsikaj se naučil, marsikaj doživel, marsikaj preterpel, zdaj pa sem se prevergel v sovražnika in nasprotnika avstrijske deržave!! Po mojih mislih naj bi bila Avstrija gotovo vesela in srečna, ako bi štela prav veliko takih nasprotnikov, ki bi za njo tako goreli in živeli, pisarili, govorili in delali, kakor jaz. Poznam pa veliko takih lesic in volkov, ki zijajo v Frankobrod in Pešto, za Dunaj in Avstrijo pa nimajo nobenega serca, zraven pa druge černijo in izdajajo. Zatorej vi lesice in volkovi — molčite in jezik za zobe; učite se od Slovencev pravega domoljubja in serčne ljubezni do Avstrije!

Avstrijsko cesarstvo.

Njeg. veličanstvo je dva posebna ukaza, enega na deržavnega ministra grofa Belcredija, drugega pa na ogerskega kancelarja pl. Majlátha izdalo, naj bi kar najhitrejši mogoče pozvedela in naznanila, v kterih krajih sta mrzav pa suša največ škode naredila, da bi se revščini in pomanjkanju pri tej priči kako v okom prišlo. To je lepo in zasluži največo zahvalo, in svesti smo si tudi, da bota oba ministra neutegoma vse preiskala in potrebno pomoč nasvetovala, da dotičnim nesrečnim krajem koj potrebna pomoč dojde. Derznemo se pa tu še nasvetovati, naj bi se tudi na one kraje gledalo, kjer že ljudje večletno pomanjkanje terpe in so na poti popolnoma ubožati in na beraško palico priti, kakor n. pr. v Istriji, na Dolenskem in drugod. To zahteva tudi deržavin prid sam, da se ohranijo ljudje in morejo davke plačevati in da ne postane siromaštvo splošno. — Drugo, kar je tudi pomniti treba, je sporočilo finančnega ministra grofa Lariša na Njeg. veličanstvo, v kterem minister mnenje tako imenovane kontrolne komisije, o kterem smo že go-

vorili, ovrača in spodbija ter kaže, kako sta ministra Smerling in Plener z državnim denarjem gospodarila. Le to sporočilo je iz več ozirov znamenito in važno, ker nam razodeva zares žalostno in nesrečno gospodarstvo, in ker zadaje smertni udarec centralistom in njim priljubljeni sistemi. Zares človek bi mislil, da je to sporočilo turškega ministra! Tako pravi grof Lariš (da samo nekaj malega omenimo), da, ko je 29. julija 1865 finančno ministerstvo prevzel, bile so vse drž. denarnice tako prazne, da je bil pri tej priliki primoran nekaj denarja na posodo vzeti, da je mogel 1. avgusta mesečno plačo odrajtati. Na drugim kraju piše tako le: „Deficit za l. 1865, ki je bil v fin. postavi 26. julija 1865 na 8 milijonov postavljen, bil je s pomočjo najviše računске kontrolne gosposke še enkrat pregledan in za — napčnega spoznan, ker je 10krat več, t. j. 80 milijonov v resnici znašal“. Centralisti naj bi pač že enkrat spregledali ter ne iskali in svetovali tacih pripomočkov, ki nič ne veljajo, premišljali pa in k sercu naj bi jemali besede Njeg. veličanstva od 8. junija 1866, s katerimi vnovič zagotavlja narodom pravico, vdeleževati se po svojih zastopnikih finančnega gospodarstva, da postane Avstrija enkrat znotraj in zunaj mogočna in veljavna.

Večina odbora za narodnostne zadeve v ogerskeji zbornici poslancev se je izrekla za načela baron Eötvösovega načerta od l. 1861, po katerem Slovani in Romani nimajo pravice do popolne politične enakopravnosti, kakor n. pr. Madjarji. Tedaj se bodo pa tudi skorej do malega vsi prepričali da od večine zdanjega ogerskega zbora ni v tej zadevi nič pričakovati. — „Pozor“ piše o delovanju regnikolarne ali kraljevske deputacije v Pešti blizo tako le: „Hervaška deputacija je že pred 2 tednoma na vprašanja ogerske deputacije odgovorila; v tem odgovoru je zlasti 42. točka sklepov dež. zbora od l. 1861 natanko razložena in poznamljeno stališče dež. zbora v medsebojnih državopravnih zadevah. Na to je odgovorila ogerska deputacija 28. maja ustmeno, drugi dan pa po pervosedniku Antonu Majláthu pismeno, kakšno je bilo nekdanje razmerje Hervaške do Ogerske, kako misli o 42. točki in o pogojih, pod katerimi mislijo Hervatje v ožo državopravno zvezo z Ogrji stopiti; nadalje priznava tudi celokupnost trojedine kraljevine, izvzemši Reko, ker ne sme po naročilu (?) dež.

zbora celokupnosti ogerskega kraljestva v ničemur škodovati, vendar pa pristavlja, da bude dež. zboru samemu to zadevo predložila. Sicer pa je ogerska deputacija teh misli, da ne bude to vprašanje zastran celokupnosti nobenih težav delalo, kakor hitro se oba dež. zbora ali obé deputaciji o skupnih zadevah sporazumita. Ogerska bude brez dvombe samoupravo trojedine kraljevine z dež. proračunom priznala in jo celo za podlogo obravnavanju skupnih državnih zadev sprejela. Zastran državopravnega vprašanja skupnih državnih zadev pa je rekla, da nima ž njim nič opraviti, ker je ogerski zbor poseben odbor 67 poslancev za to delo izvolil. Konečno je še prosila ogerska deputacija hervaško, naj jej naznani svoje misli o skupnih državnih zadevah. Na to vprašanje je berzkone hervaška deputacija že pretečeni teden odgovorila. „Pozor“ pravi tudi, da želite obe deputaciji pogoditi in spraviti se, in pristavlja še, da ni nič res, da bi se bile obravnave razderle. — Iz serca želimo, da bi se res to skorej zgodilo, pa tako, da bi vsem in na vse strani prav bilo!

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celoveca. (Tolmači; plan. lovci; realčani; g. Veselinovič †). Mi Slovani smo že za to obsojeni, da moramo prazno slamo mlatiti. Sto in stokrat smo že tožili, zakaj da uradni časniki, post „Wiener Abendpost“, „C. Oest. Zeitung“ itd. . . nikoli ne navajajo, kaj pravijo o tej ali unej zadevi slovanski časniki. Vselej se le ozirajo na „Presse“, „Fr. Fremdenblatt“ itd. . . 18 milijonov nas je Slovanov, ali naš glas ni trohice vreden!? Ravno taka je zastran tolmačev. Že toliko in tolikokrat smo g. ministru tožili, da se z nami Slovenci, ki smo tukaj na Koroškem doma, sodi pri deželnej sodnji v Celovcu kakor s ptujimi ljudmi le po — tolmačih. Naša pritožba pa nič ne zda, še 5 gg. sodnikov se ne najde, ki bi Slovincu sodbo narejali slovanski! Po naših mislih pa je naša tožba in naša zahteva pravična in postavna, — zatorej se ne bodemo utrudili, vpili bomo in klicali, da naš glas pride na pravo mesto. Ubogo Slovenko iz Doberlevasi, ki je svoje dete umorila, sodili so tolmaču in jo obsodili na pet let v težko ječo. Gg. sodnij-

ski svetovavci Grabner, Maid in Wolf znajo slovanski; ali bi se ne mogla dobiti še dva, da bi jih bilo pet, kolikor jih je treba? Gospôda, iščite in pri dobri volji se bodo našli! — Nabirke za „planinske lovce“ so jele obilniši teči; nabralo se je blizo 3000 gld.; pa kaj je to za 100 lovcev, ki jih mislijo napraviti, — to je še veliko veliko premalo! Ako se ne bomo bolje podvzivali, pridejo naši lovci gotovo že prepozno; kajti vsako uro morajo topovi že grometi in junaci jo poderó proti Berlinu in Milanu. Hurrah! — Tudi šolska mladina misli armado našo podpirati. Učenci naše više realke bojo sicer kakor vsako leto tudi letos denarjev nabirali za veselico na den sv. Alojzija; božja služba pred poldnem sicer bo, veselice popoldne pa ne bo, — nabrani denar se bo daroval za ranjene in bolne vojnike naše armade. Mladenči, tako je prava! — H koncu pa še naznanjamo žalostno novico. Vsi, ki so bili pričé pri besedah in veselicah naše čitavnice, spominjali se še bojo tistega gospoda Serba, ki nam je slovanske pesmi kaj lepo prepeval; posebno lepo je pel rusko pesem: „Sarafan“. Ta gospod — G juro Veselinovič — mož prezale, krepke in terdne postave, je umerl že v 27. letu svoje starosti. V Varaždinu si je bil napravil svojo štacuno in je terževal z železno robo, — pa ni dolgo delal na svojo roko, po kratkej boleznii ga je nemila smert pobrala. Naj počiva v miru — spomin njegov iz naših serc ne zgine nikoli! —

Iz Celoveca. (Klagenfurtarica in Slovenci.) Pila sta volk in jagnje na potoku, volk zgorej, jagnje spodaj. Volk pa očita jagnjetu, da mu vodo kali. Ta stara basen se ponavlja naše dni: mi Slovenci smo krotka in mirna jagnjeta, stojimo daleč spodej na potoku, vendar se nam pa očita, da mi vsem, ki daleč zgorej nad nami stojé, motimo vodo.

Kar so „Alpenblätter“ v Bogu zaspali, mislili smo, da bomo Slovenci imeli pokoj, pa gojljufali smo se. „Draupst“ in „Slovenec“ nista povedala nemškemu narodu in nemškím pervakom — kar sta na svetu — ne žal besedice; kličemo in zarotimo vse Nemce, kličemo in zarotimo visoko vlado, naj nam dokažejo, da temu ni taka. Zdaj pa vprašamo, kaj počenja „Klagenfurterica“, kaj počenja uradna ali oficijelna Klagenfurterica? Ni ga skorej lista, ki bi

Besednik.

Avstrijska armada.

(Iz „Hlása.“)

(Konec.)

Čisto nemški polki so le tisti na zgornje in niže-avstrijskem, potem tisti v čisto nemških pokrajinah Štajerske, Koroške, Češke in Moravske. Vendar pa s tem ne terdimo, da bi pri teh polkih ne bilo nobenega vojaka slovanskega rodú. Še tiroljski polk „cesarski lovci“ je komaj tretji del nemški, ker se na spodnjih Tiroljih sploh le laški govori.

Pa vendar, zagodel jo bo morebiti kak zariči Velikonemec, gospoduje v avstrijski armadi še sploh precej zelo nemški duh.

Temu rečemo: Slišimo te dni velik krik gnati dunajske novine o nemškem vprašanju, o nemškej važnosti in nalogi Avstrije itd.; če pa obhodimo te „nemške dežele“ avstrijske križem, koliko nahajamo tacih Nemcev, ki bi hrepeneli po praporu ali banderu černo-rudeče-zlatem? Razun dijakov, nekoliko profesorjev iz Nemčije in velikih obertnikov vidimo povsod več ali manjšo vnemarnost za nemško reč,

vidimo da je dobra večina prebivalstva, ki nemški govori, vzeta odločno za Avstrijo in da edino le mara za černo-rumeno bandero. Še slabši je z nemštvom pri armadi. Ako bi danes cela avstrijska armada zbrana bila v enem tabru, videli bi dunajski Velikonemci, kako slabo njih akcije stoje. V celi avstrijski armadi ni govora in spomina o kakem nemškem mišljenju. Častniki (oficirji), sinovi različnih narodnosti, obnašajo se sploh in izklenjivo le kot častniki Njeg. Veličanstva cesarja avstrijskega in bojujejo za čast praporov avstrijskih, in za nič drugzega. Možaki pa, kar se jih peča z narodnimi zadevami in s politikó, so odločno narodni, bodisi da se čutijo kot Madjarji, Lahi, Poljaci, Čehi, Hervatje, Slovenci, a nikdar v občé ko Nemci. Ljubezen do vladarja kot najvišjega vojvoda bojnih trum je edina in največa čut, ki oživlja množino avstrijske vojske. V vseh družih rečeh se razodeva prirojena raznorodnost (različnost) tako odločno, da se n. pr. laški vojak veseli, ako se nemški vojak kje kaj poškodeuje, in vojak madjarski kaže povsod, kjer more, svojo nevoljo do vojaka slovanskega. Hoteti, da bi v celi avstrijskeji armadi bil eni isti duh, ena ista misel, bilo bi to ravno toliko, kot da bi kdo hotel v gozd iti in vse ptiče eno isto pesem učiti.

Navstaja pa zdaj vprašanje: ali je takóšna zmes raznih življev dobra ali škodljiva? Ali to armado avstrijsko krepča ter jej daje

moč, ali jo slabi v primeri z drugimi? Na to vprašanje bili so že dani različni odgovori. Ti, ki si ne morejo misliti države, obstoječe iz več različnih izobraženih in samostojnih narodov, marveč bi radi kar najhitrejši mogoče, vsem to posebnost vzeli in jih s pomočjo birokracije in policije po enej istej sistemi vladali, tako da bi cela država le en isti zakon, en isti jezik in običaj imela, — le ti se ve da morajo to različnost v avstrijskeji armadi spoznati za veliko veliko nesrečo in prizadevati dosledno si zato, da se pri vojacih vsa narodna zavest zamori, da bi se popolnoma izrodili svojemu rodu in postali neprosto slepo orodje v rokah vlade.

Drugači pa mislijo drugi, katerim je vsak zakon narave svet. Kolikor bolj spoštujemo in razvijamo pravo vsakega naroda k samostojnemu, svobodnemu in srečnemu življenju, to je, da se v duševnem in telesnem oziru razvija, kakor sam hoče, kakor jenaravno in njemu na korist; in kakor po pravici v tem nahajamo moč in silo države, ako se morejo vsi njeni udje svobodno razvijati: ravno tako terdimo, da je prirojena različnost življev avstrijske armade dobra in jej daje neko posebno moč. Ne en izgled se nam ne more navesti, s katerim bi se dokazalo, da je bila avstrijska armada kdaj po kaki silni bitvi tako izdelana in oplašena na duhu, kakor je bila n. pr. armada francoska po bitvi pri Belle Alliance,

ne dražil in psoval ali slovenskega naroda ali slovenskih pervakov. Da pa vidi celi svet, kako pisari naša „Klagenfurterica“, postavimo sem le, kar je donesla v svojem 130. listu od 10. junija. V fejetonu piše:

„Donnerstag den 7. Juni.“ Eine interessante Begegnung.

Endlich Etwas, das taugen könnte. Wir haben Ihn gesehen. Wenn? Napoleon? O nein. Einen andern Ihn, der zwar nicht so gross ist, als Er, aber doch auch ein Er ist, denn er gibt sich ein gewaltiges Air. Mit raschen, grossen Schritten eilte Er an uns vorüber, es war als strebe Er dem Kleide zu entfliehen, das zu seinem ganzen Thun und Denken nicht recht passt. Die spitze, weit vorstehende Nase erschien uns wie ein scharfer Verweis, den er in seiner Machtvollkommenheit als Aligator — wollte sagen Agitator den Deutschen und den Centralisten ertheilt; die Lippen hatten eine Stellung zu einander, als ob sie eben einen famoson Leitartikel diktirt hätten und die Stirne war so gedankenrunzelig, als ob ein neues föderalistisches Programm dahinter ausgedrückt werde. Der Blick, den Er uns zuwarf, verrieth seine ganze publizistische Ueberlegenheit, vor der unser officielles Bewusstsein zuklappte wie ein Taschenfeitel. Es war ein — nationaler Blick. Aber was kümmerst das Publikum eine solche persönliche Geschichte? Sie passt auch nicht für's Feuilleton. Legen wir sie zu den Ochsen vom gestrigen Tage.“

Tako pišejo ljudje, ki se ponašajo, da imajo „nemško kulturo.“ In zakaj tako počenjajo? Saj sam gosp. vrednik pove: Ker ga je nek „Slovenec“ srečal, pa se mu ni do tal priklonil ali mu celo roke ni poljubil, temuč mimo njega šel, kakor mimo vsakega drugega človeka. Prašamo, kdo vodo moti? Kdo hujska, draži in žali narodnosti? To dela naš uradni list, dela to že delj časa in skorej v vsakem listu; prašamo, ali visoka vlada od tega nič ne ve, ali noče vedeti, ali morebiti se celo to podpira in zaukazuje, tako se poprašujejo Slovenci ne samo na Koroškem, timveč Slovenci po drugih sosednjih in Slovani — bratje naši — po daljnih deželah. — Čas, skrajni čas bi že bil, da bi se takemu počenjanju konec storil, kakor se je storil v Ljubljani. Vrednik vladine „Klagenfurterice“ je ptuj človek, ki ne pozna niti dežele niti ljudi, kteremu je tudi malo mar za deželo in ljudi. Čudimo se, da se tak človek pre-

derzne tako ogerdivno in lažnjivo pisariti o mirnih, poštenih ljudeh in to po verhu v uradnem časniku. Res čudimo se, — pa prepirali se s takim človekom ne bomo, da svojih časnikov in svoje osebe ne ognjimo. Čakamo, da bode jabelko samo dozorelo in vlada sama ga bo stresla z drevesa in vergla, kamor zasluži! Ker pa vlada sama na pisarijo tega človeka premalo gleda in pazi, primoran je „Slovenec“ vsak list „Klagenfurterice“ marljivo prebirati in visoki vladi naznanjati, kaj njen list s Slovenci počenja. Videli bomo, kako dolgo bode naša vlada, ktereje postava, da se narodnosti dražiti in žaliti ne smejo, ne more neznanu biti, kako dolgo bode kaj tacega dopuščala.

Iz Grabštajna 11. junija ♀ (Letina, cena pa še nekaj!) Naj se spet enkrat oglasim. Tudi pri nas je o Binkoštih bil hud mraz. Kaj zelo smo se bali za poljske pridelke, kajti vse je letos že kaj zgodaj lepo kazati začelo. Vendar pa smo bili obvarovani škode, ker razun fižola ni menda nobeno drugo žito nič škode terpelo. Reži so zares lepe in visoke zrastle. Tudi pšenica, oves, ječmen so še koj dobri, turšica lepo zeleni. Le detelja ni sem in tje nič kaj lepa videti. Ravno jo začenjajo kositi. Sena tudi ne bo kaj prida, ker mu je najberže tudi mraz nekoliko škodoval. Z veselim upanjem čakamo dobre žetve, ki je že tudi potrebujemo, — da bi nas le Bog obvaroval toče in družih nesreč! Vreme pa je zdaj jako ugodno in toplo. — Sicer pa gre tudi tu kakor povsod terda za denar. Ni zaslužka, tedaj pa tudi ne okroglega. Cena kruhu sicer ni še poskočila, ali „zemlje“ so se vendarle enmalo skercile. Peki pa mesarji zdé se mi, da so pri vsem pomanjkanju vendar še — na konju. — Sploh se pa tudi tukaj ljudje radi o vojski menijo in kaj bode? Marsikteremu bi gotovo zelo vstregel, če bi mu vsaki dan koš novic iz mesta ali od drugod pritresel. Ker armada toliko denarja požre, ni upati skorej manjših davkov in boljnih časov. Tudi nad tem se tu zelo čudijo in poprašujejo, zakaj da niso mogli ne enega konja za vojaške prodati. V neki družini je pa nekdo celo terdil, da ne bode vojske, ker že vôle iz Laškega ženejo! Tudi prav, — jih bomo morda vsaj mi kaj dobili. — Včeraj smo imeli lepo cerkveno slovesnost. Obhajali smo namreč „braterno“ — cerkveno žegnovanje. Obhod (pranganje) je bil velik in

kaj lep. Tudi pelo se je kaj lepo. Kar mi pa tu gre posebno omeniti, je to, da ni bilo streljanja in po kerčmah muzike, ki je ni g. župan dovolil, kar je gotovo prav storil. Res da nisem zoper to, da bi človek o tacih priložnostih nič poskočiti in se zasukati ne smel, ali v zdanjih časih in pri tako silni vročini je gotovo za vsacega najboljši, če se enmalo kroti in bolj mirno — sedi. Omenjeni g. župan pa zasluži vso pohvalo in posnemo!

Iz Goriškega. ? (Čitavnica in šola v Rifenbergu.) Ajdovski okraj obsega tudi majhno pa prezalo Rifenberško dolino, ki je polna vasi. Homci zelenijo obdajajo, po kterih se vživa krasen razgled na daljne planine. Skorej vse je dobro obdelano, vinogradi ležijo po vrsti kakor hiše v Trstu, in človeku, ki jo z višave pregleduje, zdi se ta dolina lep vrt. Cerkev takraj in ukraj stari grad, ki ga je mladi gospodar grof Lanthieri popolnoma popravil, sta ji prelep kinč. Prebivalci so zedinjeni v eno županijo. Oni so vrli Slovenci in ljudje, kteri znajo ceniti znanosti in želijo napredka, ker jih vsakdanja skušnja uči, da se ne more več prestati brez pridnega in zmerom pametnejšega obdelovanja zemlje, v ta namen hočejo osnovati sebi in družinam svojim središče: čitavnico za kmete in rokodelce in so dotično prošnjo in primerne družbenske postave poslali vis. c. k. namestništvu v Trstu, da bi jim jih potrdilo. — Ta čitavnica bo tretja v našem okraju. Prvo so osnovali Ajdovci, in drugo Lokavčani.

Ajdovski okraj je tako očitno dokazal, da je tukajšnjim ljudem živo mar za poduk in napredek, in da skozi in skozi slovensko čuti. Naj se Italijani vendar enkrat prepričajo, da ne hrepenijo Slovenci prav nič po laškem kraljestvu in da nas hudo žali in kači tirjatev: „Italija do Nanosa in sploh do planin“. Mi goriški Slovenci se ne bomo nikoli hotli ločiti od svojih drugih slovenskih in slovanskih bratov v Avstriji. Italijanska vlada bi bila naš gotovi pogin. Zgodovina nam namreč kaže na vsaki strani, da veči narod požre malega. Francoz požira celo Nemce v Elzasu in Loreni. Mi pa se ne damo niti ponemčiti niti i potalijančiti, stvarjeni smo Slovani, in ti hočemo ostati, saj ne žalimo s tem nobenemu najmanjše pravice.

Tudi v materijalnem oziru nam koristi, da smo ločeni od Italije. Našega vina, našega sadja in sploh naših pridelkov ne pošiljamo v Italijo, ona jih ne potrebuje, od nje si ničesar ne pridobimo. Gorica ni le laško mesto, ona je glavno mesto celi grofiji, in ta je večidel slovenska. V Gorici biva veliko število Slovencev, okolica je vsa slovenska, in zavoljo tega je Gorica ne samo po imenu, ampak djansko tudi slovensko mesto, in skorej vsak Goričan, čeravno laškega rodu, zna zato več ali manj slovenski govoriti. Zakaj se tedaj pačijo nekteri in trobijo, da je ta le laški kraj! Toliko stoletij smo bili skupaj, bodimo tedaj pravični drugi drugemu, in skrbimo složni za svoj prid in za občno svobodo; tudi mi Slovani jo ljubimo, in le po svobodi bodemo kaj veljali, zatagadel tirjamo enakopravnost za vsak tudi najmanjši narod v Avstriji. Vsak naj živi po svojem, in vsi skupaj naj koristijo celoti. To je naše vodilo in tako je ravnal naš deželni zbor, ki je priznal oba jezika za deželna in deželni odbor piše v obeh jezikih. Vi Rifenberčani pa, ki ste se tako iskrene skazali, skrbite ne samo za časopise in za dosti, prav dosti kmetom in rokodelcem primernih bukev v čitavnici, ampak skrbite dalje za dobro šolo, da bode mladina te knjige tudi dobro razumeti se naučila. Saj ste pametni in premožni možje, in če bi hotli, imeli bi lahko dva, tudi tri učitelje namesto enega samega. Kako za Boga more en sam podučevati blizo 200 otrok, najboljši in najmodrejši bi moral obupati. Ako bo učitelj več, najdete

ali pruska bo bitvi pri Jeni. Mogoče, da avstrijska vojna ne gre s takim ognjem in s tako silno navdušenostjo v boj kakor francoska, vendar pa je izmed vseh najbolj terdna in stanovitna.

Zdaj pa, ko smo to pregledali, vernimo se spet k vprašanju, ktero smo prej postavili, namreč ali je mogoče zbuditi tudi v avstrijski armadi ono čudovito navdušenje, s kterim gre v boj vojak francoski, italijanski ali španski?

Do zdaj je veljalo pri viši gospodi mnenje, da vojak ne sme vprašati, zakaj da gre v boj, čemu da ima dati življenje svoje. Tako je viša gospoda mislila celo o celih narodih. Tudi le-ti bi ne smeli vedeti, zakaj da se imajo veči davki plačevati, zakaj da imajo sine svoje pošiljati v boj. Duh časa je pa to mnenje večidel s korenino vred poderl. Sploh že kličejo dandanašnji vladarji radovoljno narode svoje, da bi ž njimi vred delali záse postave, sklepali o miru ali vojski in vprašali se, čemu to pa to? In glejte, oblastniki s tem ne zgubé nič časti, ampak še celo pridobé si je.

Upajmo, da bode tudi v prvem oziru (kar se tiče vojakov) duh časa vse neveljavne predsodke odpravil. Kaj, ali bi ne imeli ti, kterim gre skerb za čast in slavo armade avstrijske tudi premišljati, ali bi ne bilo vspešniši in boljši zbudjati in oživljati duha narodnega v armadi s tem,

da se vsaka narodnost vestno in kakor je prav, spoštuje, kar se tiče nje jezika, običajev in posebnosti?

Ali bi ne bilo modrejši, da bi se namesto zdanjega nemškega komandovanja ali ukazovanja in splošne nemške uprave vpeljala pri slovanskih polkih slovanska, pri madjarskih madjarska itd. beseda v urade? Ali bi ne bilo k večemu pridu pustiti česke polke na Českem, ogerske na Oggerskem, z eno besedo: vse v domovini njihoví, v sredi zadovoljnega in mirnega naroda?

Najslavnejše junaštvo so po naših mislih do zdaj avstrijski polki pokazali l. 1809 v boju pri Aspernu ukraj Dunaja. In vendar so dosihdob junaštvo svoje kazali le s tem, da so se bodisi branili ali odbijali sovražne napade. Zadostite željam in zahtevam narodov, dajte vsakemu, kar je njegovega, podpirajte pa in spošujte v armadi duha narodnega, namesto, da bi ga zadrževali, in svet bode hitro zvedel, da se zna avstrijska armada še tako junaško biti, kot se je pri Aspernu, da zna ne samo odbijati timveč tudi dobivati.

Dokler tega ne bo, treba se je kaj pa da zmiraj bati, da nam sovražni laški narod, čegar sinovi se pripravljajo z največim navdušenjem ljubezni do domovine svoje, more nakopati drugo Solferino.

lahko tudi kterega, ki zna učiti lepo petje, katero vam tako zelo dopada. Čitavnica bo brez dvoma dobro in zlo koristila, lepa in toliko otrokom primerna slovenska šola pa bila bi biser vaši prezali dolini. Na noge tedaj županstvo!

Bojne priprave.

Vojska se je skorej da vnela. Čudno pa je le to, da ravno tam, kjer se ste obe, Avstrija in Pruska, v lepi prijaznosti zoper Dance vojskovati pričele, namreč v Holštanju. Avstrijska vlada je namreč pred nekaj dnevi vso to zadevo zastran polabskih vojvodin nemškemu „bundu“ izročila, naj jo on razsodi, kar bi se bilo res tudi moralo koj v začetku zgoditi, ter je ob enem tudi holštanske stanove v zbor sklicala. Bismark pa je odgovoril, da je tako početje zoper gostinski mir, in če se res to zgodi, je tudi Pruska solastnica v Holštanju — in če ne gre to z lepo, mora pa iti z gerdo, kar se je tudi zgodilo, ali vendar do zdaj še tako, da se ni še nikjer nič kervi prelilo, ker so se avstrijski vojaki pred pruskimi še o pravem času v mesto Altona blizo Hamburga umeknili, kjer hočejo čakati daljnih dogodb. — Znamnje in prilika za vojsko (dolgo so jo iskali!) je tedaj že dana in zdaj bode težko, prav težko brez hude, silne vojske. Pa če že mora biti, le hitro po njih, kakor Tiroljci pravijo. 20.000 Prusov bode ta čas gotovo že v Holštanju, med tem ko je naših le kake tri tisoči. Gablenz, ki je hitro vse vojake po železnici v Altono spravil, dobil je povelje, ne prej vojske začeti, dokler ga ne primejo Prusi. Ali Benedek jo bode najberže med mestoma Krakovim in Oderbergom na prusko Šlesko udaril in tam Pruse zgrabil in tako našim v Altoni na pomoč pritekel. Pruska ima postavljenih na Šleskem 150.000 do 200.000 mož. Sredina in desno krilo naše armade ste obernjeni proti temu kardelu, levo krilo pa proti Saksonskej, ktere se bo tudi treba polastiti, preden jo Prusi v roke dobé. Vendar pa se do zdaj vojska še ni očitno naznanila, kar se bo še le tedaj zgodilo, ko se zvezina armada na noge spravi. Srednje in male države dajo 200.000 mož. Iz Berlina se piše, da so 5. t. m. v ministerskem posvetovanju sklenili vojskovati se, in laški minister Lamarmora je tudi svojim zastopnikom po tujih deželah sporočil, da se je konferencija razdelila zavolj prideržkov avstrijske vlade in da se ima tedaj vojska vsaki čas začeti. Italijanska armada je pa zdaj takole postavljena: General Cialdini stoji pri Bolonji proti Benetkam obornjen, della Rocca pri Piačenci, kjer je glavni stan, Durando pa med mestoma Lodi in Brescia. Še drugi manjši oddelki so po Lombardiji razdeljeni. Durando ima menda najprej vdariti. Iz Brescie v Cremono se dela zdaj na vso sapo železna cesta. Genveška luka se tudi na vso moč uterja, ne toliko, kakor nekteri mislijo, iz strahu pred Avstrijo, kakor pred Angleško — če je res!

Ker bomo „bojne priprave“ beržkone kmalo v „bojišče“ spremenili, treba je zlasti o domačih še nekaj povedati. Njeg. veličanstvo je z nova 600.000 gld. za vojskine potrebe dovolilo. Oskerbljevalci morajo skorej pripraviti en milion parov čevljev. Dunajski veliki voznik ali furman Pollak je rekel, da more sam 1000 vozov za 4 konje pripraviti, da se bode hitrejši živež k armadi dovažal. Na Ceskem, Moravskem, Šleskem in Beneškem je že oklicana druga rekrutba, na Tirolskem pa se je spet preklicala, ker je ta dežela že tako — velik tabor. Ima 4000 prostovoljnih strelcev, v 29 okrajih pa je za černo vojsko tudi že vse pripravljeno. Nekdo je v neki družini rekel: Naj pridejo Lahi, ali velika škoda je, da ni-

mamo toliko zemlje, da bi mogli vse — pokopati! — Sicer pa se povsod podvzajajo z nabiro prostovoljnih darov bodisi za pripravo prostovoljnih kardel — husarjev, ulanarjev, strelcev, lovcev itd., slišimo še celo, da mislijo Dolinci na Gorenskem posebno kardelo tako imenovanih „triglavskih lovcev“ napraviti — bodisi pa tudi za ustanovo bolnice za ranjene in bolne vojake. Avstrijski narodi si res vse hvale vredno prizadevajo, da bi oba sovražnika spodobno sprejeli in šibo vojske kolikor mogoče polajšali in zmanjšali — da se nam ohrani Avstrija, ako Bog da in sreča junaška!

Garibaldi se je 11. t. m. po noči v Genuo pripeljal, potem pa naravnost odšel v Como.

Razne novice.

* Ajdovski in Ipavski okraj imata zdaj po volji ljudstva 5 čitalnic. Ajdovski ima 3: v Ajdovšini 1 in 2 za kmete in rokodelce v Lokavcu in v Rifenbergu (Reifenberg), Ipavski v Ipavskem trgu in za kmete in rokodelce v Podragi; te 3 kmetiške in rokodelske čitalnice niso še sicer potrjene, ampak so še le — in spe. Mislimo pa, da jim vlada ne bo nasprotna. Zakaj bi neki tudi bila? Naše ljudstvo zasluži res vso pohvalo. Čast, komur čast! Le krepko naprej!

* Silni mraz meseca maja, piše „Gosp. List“, ki je bil okoli Dunaja 23., na Hervaškem in tudi drugod 24. maja jako hud, naredil je neizrečeno veliko škodo, ker ni samo nogradov popalil, ampak tudi bolj ali manj vso reč, ki je vsa pobelila od klasja do korenin. Kmetje so jo tudi kmalo začeli kositi in za slabo kermo rabiti. Namestu nje pa so sejali nekteri ajdo, drugi pa sadili turšico. Se večja škoda je pa na Ogorskem okoli Soprona, v železni in zaladski županiji, pokraj blatnega jezera in dalje. Nekteri nogradi so popolnoma črni. Tudi budimski in drugi nogradi so veliko terpeli. Škoda na Ogorskem se ceni okoli 100 milijonov gld. Pšenica, ječmen in oves povsod lepo kažejo.

* Tretji zvezek „Klasja z domačega polja“ se že pridno tiska in izide kmalu. Obsegal bode mnogo Preširnovih pesem, katerih ni v prvej izdaji, in nekoliko še nikjer natisnjenih. Segajte pridno po njem, rodoljubi!

* Na glavo glasovitega tolovaja Udmanića, ki je spet strah in groza prebivavcem Hervaške in Slavonske, postavila je zagrebška sodnija 1000 gld. Pa bo javeljne koj kaj zdalo!

* G. Jožef Žvegelj, rojen iz Gorenskega, imenovan je za 1. tolmača pri avstrijskem konsultstvu ali poročništvu v Aleksandriji.

* Deželni odbor kranjski je 4000 gld odločil iz dež. zaklada za prostovoljce, hranilnica 2000 gld, mestni zbor 1000 gld. Nabrati pa je še treba 5000 gld.

* Serbska vlada je v Belem gradu osnovala kovaško šolo, ktera ima namen dobro izurjene kovače za potrebo serbskega naroda odgojiti. Načelnik kirurški oddelka v beligradski vojni bolnici, g. dr. Nedok, rojen Slovenec, obernil se je do ravnateljstva ljubljanske kovaške šole, naj bi mu blagovolilo poslati osnovo te učilnice.

* „Lire Sionske“ je prišel 6. list na svitlo. Novi naročniki lahko dobijo še vse do zdaj natisnjene liste. Cena za pol leta je 1 gld. Kdor se je naročil le za pol leta, naj se zdaj z naročnino podviza za drugo polovico, da more koj list po redu dobivati.

* „Drobtinice“ za l. 1866 so prišle na svitlo. Zopet obsegajo mnogo mičnega, raznoverstnega blaga. — Po naročilu poti veljajo terdo vezane 1 gld., mehko vezane pa 90 kr.

* H. Fr. Žužel, bilježnik duhovništva okrožja Zelinskega, poslal je za Slomškov spominek 12 gld. Slava!

* V Rovdnici na Českem sta oni dan v reki Labi vtonila tamošnji okrajni predstojnik dr. Reif in adjunkt njegov g. Muha.

* V Londonu je kupil oni dan nek bogatin konja — letnika — za 2500 £ šterlingov 25.000 gld. Zares nenavadno visoka cena!

Duhovske zadeve.

Kerška škofija: G. Juri Majerhofer pride za mestnega kaplana v št. Lenart, g. Jožef Hrobat in pa k sv. Hemi na Kerki.

Teržaška škofija: G. Franc Lazar, pride za kaplana v Černico, od tam gre g. Jak. Sajovic za duhovnega pomočnika v Žminj. G. Jožef Zorman je dobil kuracijo v Katinari, g. Franc Čebular faro v Povirju. Umerl je g. Peter Nazario, bivši vodnik na mestni poglavitni šoli v Terstu. R. I. P.!

G. Matija Pirjavic, kaplan v Koprivi, je stopil v pokoj.

Žitne cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	5	60	3	65	3	50	2	60	3	50
Celju	4	12	3	10	2	85	2	15	3	10
Ptujem	4	60	3	50	—	—	2	30	3	20
Ljubljani	4	72	3	70	2	75	2	55	3	27
Kranju	4	85	3	70	—	—	2	45	3	50
Novemestu	4	70	3	10	2	65	1	90	3	20
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu) §	6	—	4	90	3	40	2	80	4	45
Terbižu) §	7	—	6	35	4	45	3	46	5	30
Varaždinu	4	20	3	10	2	16	1	96	2	35
Reki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sisku	4	—	3	—	2	15	2	05	2	45

Loterija.

Gradec : 19 41 79 50 1.

Prihodnje srečkanje je 16. junija 1866.

Dunajska borska 12. junija 1866.

5% metaliko	54.35
5% nacional	59.35
1860 derž. posoj	70.10
Bankine akcije	654.—
Kreditne	122.80
London	135.—
Novi zlati	6.49
Srebro	136.—

O g l a s.

Notarski sestavitelj (koncipient)

primlje se v službo. Popolno znanje slovenskega jezika je neobhodno potrebno. Vse drugo se zve pri c. k. notarju Slavoljubu Knezu v št. Lenartu na slovgoricah.